

Reis naar Lviv

Dag 1 Aankomst (Berlijn, München, Krakau, Przemysl, Lviv)

De reis was een beetje vervelend omdat er een staking was en de vlucht werd omgeboekt voor later. Van Krakau naar Przemysl duurde het nog eens drie uur omdat de trein vertraging had. Ik kwam rond 22:30 uur aan en moest op Nataliya wachten. Ze haalde me op van het station met de auto. Zoals gewoonlijk duurde het lang bij de grens. Ze kwam ongeveer een uur later in Polen aan. Het station in Przemysl is een mooi oud station met een grote wachtkamer, die die avond vol zat. Waarschijnlijk wilden veel wachtenden verder naar Polen of Oekraïne.

Ik was blij toen Nataliya eindelijk kwam opdagen. Toen gingen we meteen terug. De grens is daar eigenlijk heel dichtbij. Gedurende de nacht maakten we de oversteek in ongeveer anderhalf uur.

De grens is een glinsterende heldere plek in het donkere landschap; aan de Poolse kant is alles nieuw en netjes. Toen we deze controlepost passeerden, waren er diepe kuilen waarover we alleen heel langzaam en voorzichtig konden rijden. Oekraïne moet gerenoveerd worden! Kort na de grens, op parallelle wegen, verduisterde voertuigen, deels bedekt met camouflagekleurige dekzeilen. Ik vraag me af of het de Duitse Leopard tanks waren. Het was allemaal te donker en te schimmig om het te zien.

Nataliya stopte bij een rustplaats om iets te eten. En zo at ik in de nacht van 23 op 24 maart 2023 mijn eerste instant borsjt uit een plastic bekertje. Het smaakte verrassend goed.

Daarna ging ik door naar Lviv, dat ongeveer 80 km van de grens ligt.

Aan de rand van het centrum staat een controlepost. Opgestapelde aarde, ijzeren rails als tankversperring, houten pallets, van alles en nog wat. Nataliya laat vriendelijk en zelfverzekerd haar papieren zien, net als bij de grens, en we worden doorgewuifd. Nataliya is arts en mag daarom tijdens de avondklok op pad.

Aankomst in het prachtige centrum van Lviv om 2.30 uur. We rijden langs prachtige oude gebouwen uit de 19e eeuw, waaronder veel Art Nouveau, naar Hotel Atlas. Na enig zoeken en kloppen wordt de deur geopend. De portier haalt de receptioniste uit haar slaap. Een korte introductie door Nataliya en ik word naar mijn kamer gebracht. Geen paspoort, geen ID, alleen een handtekening.

Dag 2

Stadhuis

Militair ziekenhuis

Lviv

Truskavets - kuuroord en revalidatiecentrum voor gewonde soldaten

AE en militaire begraafplaats

Kort voor 10 uur haalt Nataliya me op en rijden we naar het stadhuis. Daar ontmoeten we Natalia Bunda, die hoogzwanger is. Zij is het hoofd van de ontwikkelingsafdeling.

Ze is zwanger en heeft waarschijnlijk nog maar een paar dagen te werken. Ze vertelt over voorbeeldige voorzieningen voor vluchtelingen en een ziekenhuis waar soldaten worden verzorgd. Er komt eigenlijk niets uit het gesprek. Nataliya weigert beleefd een van de genoemde voorzieningen te bezoeken. Ze wil daarna met mij naar een "echt" militair ziekenhuis.

Het is een relatief groot ziekenhuis waar ze zelf ook werkt. Zij is oogarts en opereert soldaten die gewond zijn geraakt in het gezicht. De soldaten liggen op zeven verdiepingen in kamers met elk ongeveer zes bedden, zo krap dat er nauwelijks ruimte is voor opslag en persoonlijke bezittingen. Hoeveel kunnen er hier liggen? Honderd op elke verdieping?

Misschien zevenhonderd?

Behalve de artsen en verpleegsters is iedereen in uniform, zelfs sommigen in hun bed. In de kamers liggen ze in stilte, hun ogen afgewend, ieder voor zich. Hun dekens zijn teruggetrokken, hun geslacht bedekt met een doek. Ze missen een been, een onderbeen, een arm, een hand, soms allebei. Krukken leunen tegen de muur, sommigen hebben bezoek van hun familie, ouders, vrouwen, kinderen.

De afdelingsarts en chirurg laten me foto's zien van soldaten zonder ogen, met splinterverwondingen in hun gezicht. Eén mist ook zijn neus. Fosforbommen, zegt Nataliya. In de lift duwt een vader zijn zoon in een rolstoel. Een doek bedekt zijn hoofd. Geen reacties, dode ogen. Zijn vrouw met hun dochter, ongeveer twee jaar oud, in haar armen achter. Een soldaat in uniform met een donzen vest over zijn arm voegt zich bij hen. Zoals bij alle soldaten staat zijn bloedgroep in grote letters op zijn jas geborduurd. Nog steeds geen garantie op overleving.

Er is weinig hoop hier. De geur? Geen ontsmettingsmiddel, geen stank van bloed, vlees of bederf, ook geen testosteron; alleen sigarettenrook is overal. De drug van de soldaat. Nataliya wilde me dit ziekenhuis laten zien omdat ze hier vaak opereert. Het is geen showziekenhuis, het is de waarheid, zoals ze zegt.

s Middags rijden we naar Truskavez, een kuuroord aan de voet van de Karpaten. Dit is waar Nataliya in een ziekenhuis heeft gestudeerd en waar ze nog steeds eens per week een consult heeft.

Gewonde soldaten komen naar Truskavez voor revalidatie. Socialistische bouwstijl, weinig luxe en weinig oude gebouwen. "Nataliya's ziekenhuis is heel eenvoudig ingericht. Ze laat me de kleine kamer zien waarin ze opereert. Verouderde instrumenten, maar toch goed. Een witte vitrine met een ratjetoe aan medicijnen en apparatuur doet me denken aan de vitrine die ik voor het laatst zag in een Roemeens kindertehuis in Tirgu Mures in 1990.

Tuskavet ligt ongeveer 80 km van Lviv. Het kost ons anderhalf uur om deze afstand af te leggen.

s Avonds ontmoeten we de Zonta-vrienden uit Lviv en Uzhhorod in een typisch Oekraïens restaurant. Geweldig weerzien, veel toastjes ter ere van iedereen, wodka, wijn en emoties.

Maar de avond is nog niet voorbij. Na het diner rijden we met een kleine groep in drie auto's naar een militaire begraafplaats midden in Lviv. Graven op graven verlicht in de duisternis door twee schijnwerpers en de vele graflampen. Oekraïense vlaggen op alle graven, sommige met bloemstukken in geel en blauw, allemaal met een foto van degene die zijn leven liet. We leggen gele rozen op de graven, de Zonta-roos.

Het is niet ver van het militair hospitaal naar de militaire begraafplaats. Wat er vroeger was wordt ons soms getoond door de foto's van het nieuws.

Elke Zontiaan hier heeft een familielid dat gevallen is, sommigen zijn aan het vechten. Een wrede en trieste realiteit. Die dag kreeg ik er een idee van.

Dag 3

Rondleiding door de stad

Hoe ziet een stad eruit in oorlogstijd? Eigenlijk best goed, als hij zo westelijk ligt als Lviv. Een stadsgids toont onze groep Oekraïense Zontiërs en mij de bezienswaardigheden in het Oekraïens. Lviv, de zesde stad van Oekraïne, voor de oorlog ongeveer 717.000 inwoners, Oost-Galicië. Vroeger Oud-Russisch, vroeger Oostenrijks, vroeger Pools, woonplaats van vele volkeren en religies. Unesco Werelderfgoed met Renaissance, Barok, Classicistische en Art Nouveau gebouwen. Sinds het begin van de oorlog is het de tijdelijke zetel van vele internationale organisaties en ambassades. Genoemd naar Leo de Eerste van Galicië. Elke etnische groep gaf de leeuw zijn eigen vertaling. Pools en Russisch Lwow, Jiddisch en Duits: Lemberg, Frans Leopol, Italiaans Leopoli.

Na meer dan een jaar oorlog is het stadscentrum niet meer zo zwaar beschermd als een paar maanden geleden, toen er volop bomaanslagen waren. Veel standbeelden zijn verwijderd en zijn alleen nog te zien als posters met de tekst: "Binnenkort, na de oorlog, zul je me weer zien. De stadsbibliotheek is beschermd met zandzakken in de kelderramen. Andere beelden en ornamenten op de huizen zijn in beschermend materiaal gewikkeld, maar andere staan bloot.

Overall zijn soldaten. Ook van binnen is de stad goed beschermd. Er wordt niet alleen gevreesd voor aanvallen van buitenaf, maar ook voor spionnen en saboteurs.

Nataliya heeft voor ons de "love tour" geboekt en zo leer ik veel over de politieke kindhuwelijken van vroegere vorstenhuizen, die tegenwoordig romantisch worden aangekleed.

Marianna, Olena/Helen en Katherina vertalen om beurten voor mij.

Een korte koffiepauze en onze bijeenkomst begint.

In de kelder van het hotel wordt eerst de verwarming hoger gezet. De techniek werkt en Area Director Olena Kovalchuk heet ons welkom. Ik heb een mooi in leer gebonden notitieboekje gekregen en maak aantekeningen.

ZC Uzhhorod

Voorzitter Natalia Mytrovtsii, arts, hoofd neurologie in een ziekenhuis in Uzhhorod doet verslag van haar club.

Uzhhorod heeft zijn bevolking bijna verdubbeld (van ongeveer 120.000) door de vluchtelingen uit Oost-Oekraïne. De leden van ZC Uzhhorod hebben vanaf het begin geholpen om de vluchtelingen op te vangen. Daarvoor werken ze ook samen met andere organisaties zoals het Rode Kruis.

Ze ondersteunen onder meer een kantine voor vluchtelingen met onze donaties.

Na de verwoesting van de infrastructuur in de winter van 2022/2023 hebben ze met onze donaties elektrische generatoren voor hun leden en een warmhoudruimte kunnen kopen. De warmtekamer was tot 1.4 open. Hier konden bewoners en vluchtelingen zich opwarmen, rusten en eten zonder verwarming. Er waren artistieke workshops voor kinderen en volwassenen.

Belangrijke projecten van de club waren ook de promotie van een theater- en filmgroep.

Geestelijke gezondheidszorg wordt steeds belangrijker. Een gepland

"Onoverwinnelijkheidscentrum" maakt hier waarschijnlijk deel van uit. In april komt er een nieuw project voor vrouwen die seksueel geweld hebben meegemaakt. ZC Brooklyn/New York en ZC Corvalis/Oregon zijn bij dit project betrokken.

Dr. Ambereen Sleemy uit NY en Pete Bober uit Corvalis/Oregon zullen hiervoor in april naar Uzhhorod reizen. Het doel is waarschijnlijk artsen te sensibiliseren en op te leiden voor vrouwen met dit trauma.

ZC Uzhhorod steunt vrouwen van gesneuvelde soldaten financieel.

In de textielfabriek "Parada" van clublid Myroslava Kalamanyuk werken al veel vluchtelingenvrouwen. De fabriek heeft haar productie uitgebreid naar kleding en benodigdheden voor het leger nadat bekende West-Europese merken hun orders hadden ingetrokken. Met het begin van de oorlog werd de situatie blijkbaar te onveilig voor hen.

ZC Lviv

Voorzitter is Nataliya Preys, oogarts en hoofd oogheelkunde van een ziekenhuis in Lviv.

De leden van Lviv ontvingen ook elektrische generatoren uit onze donaties.

Zij steunen een weeshuis voor gehandicapte en niet-gehandicapte kinderen. De donaties bestonden uit voedsel, beddengoed, meubilair, lampen en tabletcomputers voor sommige kinderen.

Verder ondersteunden ze soldaten met stroombanken en elektrische generatoren en medische eerstehulpuitrusting.

Een soldaat van 21 jaar woonde onze bijeenkomst bij en bedankte ons voor de hulp. Hij was in gevecht met drie kameraden. Ze werden aangevallen, alleen hij overleefde het met een ernstige verwonding aan zijn schouder. Dankzij onze medische donaties kon hij behandeld worden.

Binnenkort gaat hij waarschijnlijk weer naar het front.

Dankzij donaties van District 27 konden we de oogheeskundige instrumenten voor oogoperaties van Nataliya Prey betalen. Zij heeft al veel soldaten en burgers kunnen helpen met operaties.

ZC Lviv Zamok

Voorzitter Luba Maksymovych doet verslag. Luba is al lange tijd betrokken bij een organisatie die vrouwen in nood helpt. Toen de oorlog begon, stelde ze haar bestaande vrouwenopvang open voor vluchtelingen. Zo vroeg mogelijk bood zij schoolmateriaal voor kinderen, voedsel, kleding en beddengoed aan, alsmede psychologische hulp en wees zij op de gevaren van gedwongen prostitutie.

Met behulp van haar opvanghuis konden ook hele groepen zieken uit de oorlogsgebieden worden geëvacueerd.

Samen met andere organisaties ondersteunt zij momenteel 80 gezinnen in verschillende opvangcentra voor vluchtelingen. In een industriegebied aan de rand van Morschyn, een kuuroord, bouwt zij momenteel een opvangcentrum dat plaats zal bieden aan ongeveer 10 gezinnen.

Aan het einde van de bijeenkomst wisselen we geschenken uit. Ik heb ongeveer 1 kg Belgische pralines meegebracht, die ik nu uitdeel. De resterende Twillys van ZC Bielefeld geef ik aan de rayondirecteuren, de voorzitters en anderen. Ze zijn er erg blij mee.

En natuurlijk ontvang ik ook geschenken, waaronder een typisch Oekraïens geborduurde blouse en een certificaat van de stad Lviv als erkenning voor onze steun.

Er worden foto's gemaakt en dan vertrekken we naar de opera.

Ik mis de rondleiding omdat we nog steeds een band hebben met de Franse Zonta Clubs, die tegelijkertijd in Béziers vergaderen. De technologie werkt tot op zekere hoogte en ik kan

tenminste een beetje verslag doen van wat ik hier zie en meemaak. Sommige Oekraïense vrouwen begrijpen Frans en bedanken me voor deze mini-lezing.

De Staatsopera van Lviv werd aan het begin van de vorige eeuw gebouwd naar het model van de Weense Staatsopera en vormt het begin (of einde) van een groot lang plein. Goud, marmer, beelden en fresco's, veelarmige kandelaars, allemaal indrukwekkend.

Puccini's "Madame Butterfly" zal worden opgevoerd op 25.3.2023. Vanwege de avondklok begint de voorstelling al om 17.00 uur en met een opmerking: Als er een luchtalarm is, wordt het publiek verzocht naar de kelder van het gebouw te gaan. Als het alarm langer dan een uur duurt, wordt de voorstelling afgelast.

Het volkslied volgt, door velen met de hand op het hart meegezongen. Het orkest speelt luid. De productie doet het zonder grandioze effecten, maar de stemmen en het orkest zijn een mooie afleiding (ook al gaat de plot over een ongelukkig kinderhuwelijk - ook hier zijn de Zontianen compromisloos).

Na de opera is het op de "Laan van de Vrijheid" voor het theater net zo druk als waarschijnlijk op elke zaterdag in vreedetijd. Misschien zelfs iets meer. Vlak voor de opera voeren drie jongeren een wilde ritmische dans uit.

Aan het eind van de dag zitten wij, Zonta-vrienden uit Uzhhorod en Lviv, samen in een restaurant op het Vredesplein. Borden met Oekraïense varenyky, salo en vele andere dingen gaan rond en een voor een staan we op, zeggen onze toasts en proosten met wodka, water en wijn. Het zijn vrolijke, bedachtzame en droevige toasts.

Uiteindelijk moeten we ons haasten om voor de avondklok naar het hotel of naar huis te gaan.

Ik verneem dat al mijn Zonta-vrienden hier soldaten in hun familie hebben. Nogal wat rouwen om een neef, oom of vriend.

De realiteit is: ze zijn allemaal heel dapper en vastberaden. Het helpt hen enorm om actief te zijn en hun steentje bij te dragen aan de overwinning. Natuurlijk zijn het realisten. Ze weten wat er nodig is en ze weten dat het lang zal duren en dat het einde onzeker is. Ieder van hen is een heldin op zich en het maakt me erg trots op Zonta dat we hen steunen met onze steun, niet alleen financieel. We zijn er voor hen in deze zeer moeilijke tijd. Misschien voelen ze nu pas echt dat ze met Zonta zijn aangekomen en worden geaccepteerd in Europa en in de westerse wereld.

Dag 4

Zondag begint met een laatste bijeenkomst van allen die gekomen zijn en velen uit Lviv. We ontmoeten elkaar in een koffiehuis naast het hotel.

Ja, koffie in Oekraïne is een bijzonder hoofdstuk: Ik heb nog nooit slechte koffie gehad in het westen van Oekraïne dat ik ken. Noch in Kiev, noch in Odessa, noch in Uzhhorod en zeker niet in Lviv. De Oostenrijkse invloed? Misschien. Maar de koffiecultuur is meer Italiaans georiënteerd. In het centrum van de stad zijn er op vele hoeken kleine koffieshops, en natuurlijk zijn er vele cafés zoals die van vanmorgen die gemakkelijk kunnen concurreren met onze cafés. Taartjes, cakejes, chocolaatjes, alles is er.

Ik neem afscheid van de Zonta-vrienden uit Uzhhorod en begeleid Luba Maksymovych van ZC Lviv Zamok naar Morshyn, een kuuroord 80 km ten zuiden van Lviv aan de voet van de Karpaten.

Luba organiseerde alles perfect. Met een tolk en haar assistente worden we gereden door een chauffeur.

In Morshyn bezoeken we eerst een opvanghuis voor vluchtelingen, dat met hulp van Luba's organisatie en ook met onze donaties wordt ingericht. Het huis ligt vrij geïsoleerd in een industriegebied en is bijna klaar. Alles ziet er schoon en modern uit. In de keukens ontbreken meubels en de gedeelde badkamers hebben geen tussenschotten. Een groot balkon strekt zich uit over een smalle kant van het huis, en de zolder moet nog worden ingericht. Het wordt een speelruimte voor de kinderen en een seminarieruimte voor trainingen.

Op de begane grond is een vergader- en behandelruimte voor fysiotherapie en psychotherapie.

Hier kunnen ongeveer 8 tot 10 gezinnen terecht. Elk in een kamer waar de inrichting nog ontbreekt. Er zijn tweepersoons stapelbedden gepland. Er is weinig privacy en helaas is de tuin nog niet klaar. Onze donaties zijn hier nodig om het huis af te maken.

De tweede stop op zondag is een voormalig zomerkamp voor kinderen. Sinds het begin van de oorlog is het een opvangcentrum geworden voor vluchtelingen uit het Oosten.

De kantine is een ruimte met houten panelen, plastic tafelkleden, alles nogal praktisch en eenvoudig. De mensen die hier op mij wachten hebben allemaal alles verloren. Ze komen uit Donetsk of Dnipro, Zaporizhzhya, Bachmut, Kramatorsk en de dorpen in de regio. Op hun mobiele telefoons staan de foto's van hun volledig verwoeste huizen. Zoals ze in bijna elke reportage over de oorlog staan. Zeker. Maar het is anders om de gezichten van de slachtoffers te zien en met hen te praten.

De jongere vrouwen met kinderen en de oudere, koppels en alleenstaande vrouwen, bijna niemand van hen heeft een baan.

Luba houdt een "motivati toespraak". Ze probeert de aanwezigen aan te moedigen en advies te geven over hoe ze werk kunnen vinden.

Luba vertelt dat een Noors fonds de huur van een reguliere flat voor sommige vluchtelingen financiert. De anderen zijn nog steeds ondergebracht in het zomerkamp.

Twee vrouwen werken in de keuken van de kantine. Anderen hebben minder geluk gehad. Irina bijvoorbeeld, ongeveer 65, ze is hier al meer dan een jaar, heeft kanker, er is een tumor bij haar verwijderd. Ze kan niet werken.

Claudia uit Vuhledar, ca 65 was de leidster van de culturele club in haar dorp. Ook zij is hier alleen en heeft geen werk.

Irina, ca 40, die hier is met haar moeder Antonia en dochters Liza, 16 en Polina, 7. Polina heeft speciaal voedsel nodig. Ze is veel te klein voor haar leeftijd. Liza, dromerig en al heel volwassen, wil graag kunst studeren, maar hoe moet ze dat financieren? Ze laat me haar tekeningen zien op haar mobiele telefoon. Polina, brutaal en vrolijk, heeft voor mij een hart geschilderd in de Oekraïense kleuren geel en blauw.

Vira, 38 jaar, erg verdrietig en moedeloos, is hierheen gevluht vanuit de buurt van Vuhledar met dochter Maria, 8 jaar, en zoon Ivan, 15 jaar. Haar man bleef in het nu door de Russen bezette gebied. Hij kon zijn moeder niet alleen laten. Vira vertelt dat ze een boerderij hadden met melkveehouderij. Nu hebben ze nog maar één koe. Ze weet niet of ze haar man zal terugzien. Ze huilt.

Liubov en Alex, 72 en 67 jaar oud. Beiden hebben hun hele leven gewerkt, en hebben zich helemaal opgemaakt voor het interview. Ze zijn hier al een jaar. Hoe brengen ze de dag door? Wandelen, eten, slapen. Soms komt de zoon met familie. Hij werkt in Lviv.

Viktorija, 33, gescheiden met haar zoon Alex, 9. Ze woonden in een flat in Bachmut. Na de Russische inval trok ze in bij haar ouders in Dnipro. Het huis was door haar vader gebouwd. Toen de Russen kwamen, hebben ze alles in het huis gestolen. Zelfs de toiletpot. Ze weet niet of het huis er nog staat. Ze moesten in december vluchten. Ze heeft een baan. Parttime en online voor een overheidsinstelling. Daarnaast volgt ze een opleiding tot kapster in de stad Morshyn. Alex gaat online naar de les, met zijn oude klas overal verspreid.

Viktorija vertelt me nog steeds dat ze geluk heeft gehad: ze was op het station in Kramatorsk net voordat de Russen het bombardeerden en er 58 mensen omkwamen.

Samen met enkele kinderen overhandigt ze me een bedankbrief en een grote foto in Oekraïense kleuren en een vredesduif.

Ik vraag me af wat de mensen nog hadden kunnen vertellen als ik meer tijd had gehad. Eén ding is duidelijk: ze zijn allemaal hun broodwinning kwijt. Niet iedereen zal erin slagen iets nieuws op te bouwen. En zolang de oorlog voortduurt, zullen ze wachten.

Op de terugweg van Morshyn rijden we langs de elektriciteitscentrale die zwaar beschadigd werd tijdens de aanvallen op de infrastructuur in november 2022. Vandaag is er niets meer te zien. De elektriciteit stroomt weer.

We passeren een groot winkelcentrum (Auchan, Metro, Zara en andere). Het is erg druk. Zondag is het koopzondag, ook in de stad waar we terugkeren.

Later hebben we een afspraak met vier jonge vrouwen die geïnteresseerd zijn in Zonta. Ze hebben allemaal meerdere, deels verschillende opleidingen. Ze zijn allemaal politiek en maatschappelijk betrokken. Ze zijn rond de dertig en ik hoop dat het wat wordt met Luba en het ZC Lviv Zamok. Luba heeft al met alle vier gewerkt aan verschillende projecten. Twee waren waarschijnlijk ook betrokken bij de psychologische ondersteuning in de projecten.

Mijn indruk is dat de Zonta Clubs in Oekraïne op de goede weg zijn, ook al gaat Luba met haar club haar eigen weg. Ze heeft een netwerk met de nationale vrouwenorganisaties en ook internationaal. Zo kreeg ze in november een onderscheiding van de Amerikaanse organisatie 'Vital Voices' voor haar inzet.

De oorlog heeft de clubs dichterbij Europa en het wereldwijde Westen gebracht en het begrip voor de doelstellingen van Zonta vergroot.

Een nieuwe generatie vrouwen heeft verantwoordelijke posities ingenomen. Zij kennen Zonta veel beter dan een paar jaar geleden en begrijpen ook onze doelstellingen. Zo heeft ZC Uzhhorod sinds de conventie in totaal al bijna 200 dollar gedoneerd. Dat is zeer genereus vergeleken met de Oekraïense inkomens.

De solidariteit van Zontianen over de hele wereld is heel belangrijk voor hen. Zowel de morele als de financiële steun.

Ik ben daar erg blij mee, ook al is het doel slechts wreed.

Dag 5

Terugreis

Op deze maandag (27.3.2023) is er een staking in Duitsland, dus breng ik nog een nacht door in Krakau. Mijn terugvlucht is pas op dinsdag. Dat heeft als voordeel dat we niet om 3 uur 's nachts hoeven te vertrekken om genoeg tijd te hebben om aan de grens te wachten.

Nataliya brengt mij ook terug, vergezeld van de andere Natalia van ZC Lviv. We doen er 3 uur over om de grens over te steken, waarna we een afscheidsdiner hebben bij MacDonalds achter de grens. De rest van mijn terugreis is normaal. Przemyśl-Krakau, hotel op de luchthaven, terugvlucht.